

Arbo de la jaro 2000

La betulo - pioniro inter la arboj

La kuratoraro "Arbo de la Jaro", en kiu la protekta asocio "Germana Arbaro r.a." estas membro, favorigis dum la dekdu-foja 'arbo de la jaro'-elektado la betulon. Betuloj ofte estas rigardataj kiel nura arbara trudplanto kaj eĉ nomita plantaĉo aŭ fiplanto. Kun la elekto kiel "arbo de la jaro 2000" oni volas agi kontraŭ tiu ĉi antaŭjuĝo. Ĉar la penda aŭ veruka betulo (*Betula pendula*) kaj ankaŭ la mola aŭ marĉa betulo (*Betula pubescens*) havas grandajn signifojn kiel pioniraj arbospecioj. La rapida kreskokapablo de betulo (dum nur 20 jaroj ĝi kreskas ĝis 25 metrojn alta), la distribuo de la fruktoj per la vento, kaj la rezistokapablo kontraŭ malvarmo (la folioj formortas nur ĉe minus 6 gradoj laŭ Celsio), la alta potencialo por rejuniĝo (unu sola arbo povas produkti ĝis 150 000 ĝermoplantojn), ĝia senpretendeco kaj rezistemo kontraŭ emisijaj gasoj markas ĝin ideala unua setlanto de senarbigejoj, ŝutmontoj kaj nekultiveblaj plugterenoj.

Pro tio la veruka kaj mola betuloj kontribuas al la rapida rearbarigo en nefekundaj lokoj, kaj krome estas idealaj vivospacoj por animaloj, fungoj kaj likenoj. (Fonto: AP en Werra-Blitz 2000-02-08, p.17)

Ĉu vere "pri gustoj oni disputi ne devas"²?

Cigaretoj kun fragogusto

Nova, sed ekstreme danĝera tendenco disvastiĝas inter junuloj en Usono. Tie ĉiam pli da junaj homoj ekprenas "cigareton kun gusto". De ĉokolado ĝis vanilo, mango, ĉerizo, frago aŭ gliciriza ekstrakto prezentiĝas riĉa sortimento de Hindujo originantaj cigaredoj, kiuj estas haveblaj en 14 diversspecaj gustodirektoj.

Kiel informas la Verda Kruco en Germanujo, enketo en Sanfrancisko rezultas, ke 58% de la 14- ĝis 17-jaruloj jam elprovis tiajn (stratfargone) *bidiojn*. Kaj la tendenco estas plialtiĝanta. Pro la bombongusto la junaj gefumantoj neniel havas la senton sin fordoni al danĝeriga plezuro. Tiuj *bidioj* enhavas - laŭ esploroj de la Ministerio pri Sano en Masaĉuseco - trifoje pli da nikotino kaj kvinfoje pli da gudro ol la kutimaj tabakajoj. Estas necese aldoni, ke tiuspecaj cigaredoj estas envolvitaj en nepermeabla papero. Por ke la "bidioj" ne estingiĝu, oni devas pli forte kaj pli ofte inhali ol ĉe kutimaj cigaredoj. La risko malsaniĝi pro pulmokancero tial por la fumantoj de la "bomboncigaredoj" estas pritaksata duoble pli alta ol por aliaj manie dependaj nikotinemuloj. (Fonto: dpa en FAZ, 2000-04-23, p.12)

Biocenozo kaj zoonozoj

R. SACHS

Enkonduko

Nova malsano ŝokas Eŭropon: la tri literoj BSE, kiuj signas la bovan spongecan encefaliton, plenigas titolo-paĝojn de gazetoj. Ŝtatoj fanfaronintaj pri tuta foresto de la malsano en sia lando hontigite konfesas, ke nun estas malkovritaj aŭtoĝenaj kazoj ankaŭ interne de la propraj landlimoj.

La unuiĝinta Eŭropa Komunumo montras rimarkeblan debilecon pro bovomalsano. La publiko (aŭ pli vere: la politikistoj de la en opozicio staranta partio) postulas, ke gvidaj funkciuloj de la reganta partio rezignu pro neekkono kaj malĝusta pritakso de la sanorisko. Jam rezignis ministroj pri siaj oficoj.

Ĉu nova malsano? Dum profesia laboro en suda Afriko mi renkontiĝis kun malsano ĉe ŝafoj konata kiel "skrapio", per kiu ankaŭ bovoj malsaniĝis, kun patologiaj lezoj ne distingeblaj de la homa sponga cerbodegenerado nomata laŭ ties unuaj malkovrintoj, la medicinisto *Creutzfeld* kaj *Jacob*. Evidentiĝis, ke la bova spongeca encefalito apartenas al sama malsanokomplekso ĉe malsamaj remaĉulspecioj, kaj ke ĝi estas zoonozo, t.e. inter besto kaj homo reciproke transigebla malsano.

Dum en Afriko oni supozas, ke temas pri kontaktinfekto, en Eŭropo la malsano ŝajnas esti transigata per nutraĵe. Oni jam efektivigis la rigoran malpermeson de la - jam delonge malpermesitan - nutro de dombestoj per animala kadavrofaruno, kaj ekzamenas, por trovi la viruson, la grundon kaj herbaĵojn de farmbieno, sur kiuj estas raportitaj suspektaj kazoj de la malsano.

Ŝajnas, ke la homo en sia atmosfera flugo pri sukcesa genteĥniko, eltrovo de la homa vivobazo, klonado de bestoj kaj revoj pri arta hombredado kaj uzado de homaj embrioj kiel rezervaj organdeponejoj estas iom restarigita sur la grundon de nia olda planedo Tero. Kelkaj homoj, same kiel la aŭtoro de tiu ĉi artikolo, iom pli modeste revoki en la memoron nian konon pri medio, malsano kaj homa vivo.